

SISTEMUL DE BIBLIOTECI DIN DANEMARCA. PREZENTARE GENERALĂ

Prep. univ. Mihaela-Carmen Feraru

La nivel european, țările nordice se prezintă ca o unitate în ceea ce privește organizarea socială, modul de viață și de a gândi. În domeniul biblioteconomic, standardul profesional al țărilor nordice este ridicat, influențat fiind de tradiția anglo-americană. Astfel, la ora actuală, legislația de bibliotecă din țările nordice tinde să fie un cadru comun pentru activitățile de biblioteconomie. Acest lucru este în deplină armonie cu o politică culturală dinamică dusă de sistemul de biblioteci care susține ideea unui acces liber, egal și gratuit la informație pe fondul unei lungi tradiții în a respinge criteriile politice, morale și religioase referitoare la colecția de bibliotecă. Totodată se fac eforturi deosebite pentru grupuri de utilizatori speciali, ca de exemplu: persoane cu handicap fizic, persoane care locuiesc în regiuni izolate sau minorități.

Dintre țările nordice, Danemarca este recunoscută ca fiind topul domeniului biblioteconomic. Sistemul de biblioteci danez nu este foarte diferit de cel al celorlalte țări europene. În general, el se structurează astfel: biblioteci universitare, publice și școlare.

Pe lângă instituțiile tradiționale de bibliotecă întâlnite în oricare altă țară, Danemarca prezintă particularitatea de a avea Autoritatea Națională Daneză de Bibliotecă care este corpul central al guvernului pentru bibliotecile publice și universitare aparținând Ministerului Culturii.

În Danemarca, bibliotecile școlare sunt în număr de aproximativ 1700, fiind parte integrantă a școlii și aparținând administrativ de autoritatea educațională locală. În prezent, bibliotecile școlare se conduc după „Primary Education Act” din 1992, iar colecțiile acestora cuprind o selecție de documente pentru copii și tineret, cu posibilitatea de împrumut la domiciliu.

Cât privește bibliotecile publice, acestea sunt circa 250 și au 843 de servicii fixe cu acces public și 57 de biblioteci mobile. Un reper important pentru lumea bibliotecilor publice daneze îl reprezintă raportul „Societatea Informației 2000” (1994), care a fost larg dezbătut și urmat

de documentul „De la viziune la acțiune”, elaborat de Ministerul Tehnologiei și Informației în martie 1995, pentru ca la scurt timp, în mai 1996, să se întocmească lucrarea „Societatea Informației pentru toți – Modelul danez”.

Raportul din 1994 este semnificativ pentru bibliotecile daneze deoarece face predicții asupra rolului bibliotecii: „Bibliotecile viitorului ar trebui să aibă o poziție centrală într-o societate în care numărul crescând al publicațiilor electronice iau locul revistelor și cărților”.

La rândul său, lucrarea din 1996 „Societatea Informației pentru toți-Modelul danez” subliniază importanța bibliotecilor publice: „Acces egal la informație pentru toți membrii ei este cerința fundamentală a unei societăți democratice. Pe măsură ce comunicarea electronică devine mai răspândită și un număr de informații și servicii devin accesibile în formă electronică, va deveni important ca ea să asigure accesul la infotech tuturor. Aceasta presupune ca atât computerele cât și rețelele electronice să fie disponibile pentru public, ca de exemplu în biblioteci și infochioscuri, servind astfel un număr mare de oameni ce nu-și permit accesul la tehnologia informației.”¹

Premisele anterioare s-au cristalizat în adoptarea de către Parlamentul danez, pe 17 mai 2000, a unei noi legislații de bibliotecă, care avea ca scop principal să ofere bibliotecilor publice un cadru mai bun pentru a-și îndeplini activitățile culturale și de informare în societățile informației. Norma prevede ca bibliotecile publice să ofere pe lângă documentele tipărite înregistrări muzicale, documente digitale și acces Internet, și acces în baze de date, materiale audio și video. În noul context, s-a impus un nou concept, „biblioteca hibrid”, care îmbină documentele tradiționale cu noi purtători de informații. Ea este posibilă printr-o dezvoltare a infrastructurii de bibliotecă, prin realizarea unui catalog comun bazat pe Internet cu facilități de căutare, regăsire și comandă și prin înțelegerea bibliotecii ca o instituție „extinsă” în relație cu media. Astfel, s-a conștientizat că nu mai este suficient să se achiziționeze și să se prelucreze documente în biblioteci, ci se impun activități de management, marketing și animație culturală.

Jens Thorhauge, directorul general al Autorității Naționale Daneze de Bibliotecă, s-a preocupat îndeaproape de relația bibliotecă publică – societatea informației, în viziunea sa o bibliotecă fiind o instituție

---

¹ Larsen, Gitte. Public libraries and the Information Society. În: Public libraries and the information society, Comisia Europeană, 1997, p. 135-149.

democratică ce oferă acces egal la informație fie ea culturală, politică, socială, de afaceri, despre piața muncii sau pentru guvernul local și administrație. O astfel de bibliotecă trebuie să coopereze cu alte instituții de memorie culturală, școli, licee precum și să sprijine minoritățile etnice și utilizatorii cu probleme de vedere sau cu handicap fizic.

În viziunea lui Jens Thorhauge² bibliotecile publice daneze au patru roluri de bază:

- Centru cultural
- Centru de studiu și educațional
- Centru de informare generală și specială
- Centru social

Biblioteca publică – centru cultural are ca principale funcții să sprijine activitatea culturală locală și să determine comunitatea să ia parte la viața culturală.

Biblioteca publică – centru de studiu și educațional a apărut din nevoia de educație permanentă și are ca principal scop susținerea educației formale și informale.

Biblioteca publică – centru de informare generală și specială are rolul de a întâmpina nevoile utilizatorilor, de a pune la dispoziția acestora informație de consum, informație de afaceri pentru guvernul local, pentru administrație, cât și informație pentru educație și cercetare.

Biblioteca – centru social este văzută ca un adăpost pentru persoanele fără locuință, pentru copiii săraci sau pentru imigranți.

Faptul că o bibliotecă atrage toate tipurile de cetățeni poate fi considerat un punct de plecare pentru un proiect de resocializare sau o investiție socială și culturală pentru cetățenii foarte săraci.

În cazul imigranților, bibliotecile publice daneze organizează expoziții, piese de teatru și evenimente muzicale care demonstrează respectul pentru cultura acestora și care au ca scop să implice populația locală cât mai mult, să îi încurajeze să folosească biblioteca și să le întărească sentimentul că fac parte din comunitatea respectivă.

Din cooperarea marilor biblioteci daneze a luat ființă un catalog colectiv online care deține 8 milioane de înregistrări bibliografice pentru

---

² Thorhauge, Jens. A basic vision of the public library in the Information Society: roles, functions and services of the public library. In: Public libraries and the information society, Comisia Europeană, 1997, p. 9-17.

toate tipurile de documente. Leif Andersen³, bibliotecar consilier la Autoritatea Națională Daneză de Bibliotecă, afirmă că bazele bibliotek.dk au fost puse la începutul anilor '90 când a fost organizată Baza Națională de Date Daneză (DanBib), pentru ca la sfârșitul anilor '90 să se realizeze interfața pentru utilizatori și să se decidă asupra numelui acestui serviciu de bibliotecă și asupra adresei de Internet.

Căutarea în Bibliotek.dk se poate face în funcție de subiect, autor, titlu sau text liber. Utilizatorii pot opta asupra tipului de document dorit, limba în care să fie scris și anul de publicare și pot preciza dacă documentul cerut să fie regăsit în bibliotecile publice sau în cele de cercetare. De asemenea, utilizatorii pot selecta biblioteca de la care doresc să-și ridice documentele comandate, iar sistemul de bibliotecă decide asupra celui mai rațional și economic mod de a duce la îndeplinire această cerere.

Imediat după inaugurarea Bibliotek.dk (31 oct. 2000) s-a observat că numărul utilizatorilor nu era cel așteptat. Astfel că în primăvara lui 2001 s-a început o largă campanie de marketing, iar statisticile lunii aprilie 2001 arată că au fost primite 33 000 de cereri din partea bibliotecilor publice și 5 000 din partea celor de cercetare.⁴

Autoritatea Națională Daneză de Bibliotecă s-a decis în toamna lui 2001 să realizeze un studiu care a arătat că în general utilizatorii sunt foarte satisfăcuți de Bibliotek.dk. 63% din cei chestionați folosesc acest serviciu cel puțin o dată la două săptămâni, 31% o dată sau de 2 ori pe săptămână, 9% zilnic, 68% de acasă și 66% și-au schimbat obiceiul de a împrumuta cărți deoarece prin Bibliotek.dk pot folosi mai multe biblioteci în același timp.

Pe termen lung, este posibil ca Bibliotek.dk să-și dezvolte alte servicii în beneficiul utilizatorului ca de exemplu să i se trimită o fotocopy unui articol la o adresă particulară. Totuși, acest lucru va fi posibil atunci când plata on line pentru sume mici va fi o practică comună.

În concluzie, acest serviciu oferă informație mai multă și mai calitativă, dar nu atât specializată cât pentru un public larg.

Bibliotecile universitare din Danemarca sunt afiliate în principal la trei ministere diferite: Ministerul Culturii, Ministerul Educației, Ministerul Cercetării și Tehnologiei.

---

³ Andersen, Leif. Bibliotek.dk. Visit your library from home. În: *SPLQ*, vol. 35, nr. 1, 2002.

⁴ Hansen, Lone. Bibliotek. dk-what do the users think? În: *SPLQ*, vol. 35, no. 2, 2002.

Există 5 biblioteci mari independente care aparțin Ministerului Culturii și care sunt administrate separat de instituțiile pe care le deservește:

- Biblioteca Regală (Biblioteca Națională a Danemarcei și bibliotecă universitară pentru Științe umaniste, teologie, științe sociale și facultate de drept la Universitatea din Copenhaga)
- Biblioteca Națională Daneză de Știință și Medicină (bibliotecă universitară pentru facultăți de știință și medicină la Universitatea din Copenhaga)
- Biblioteca Universitară de Stat din Aarhus
- Biblioteca Universitară din Odense
- Biblioteca Academiei Regale de Arte Frumoase (bibliotecă universitară pentru arhitectură, arte vizuale și istoria artei).

Hanne Marrie Kvaerndnep, bibliotecar consultant la Autoritatea Națională Daneză de Bibliotecă, susținea la conferința „Bibliotecile fără ziduri” din septembrie 1999 că în ultima perioadă în Danemarca o mare provocare a fost dată de faptul că bibliotecile universitare aparțin unor instituții paternale diferite între care există o strânsă competiție pentru resurse, servicii și utilizatori.

Pe de altă parte, Jens Torhauge⁵ afirmă că în cazul bibliotecilor universitare colecțiile sunt foarte importante dar bibliotecarii tind să se concentreze mai mult pe nevoile utilizatorilor. Astfel, bibliotecarul este o combinație între specialistul în domeniu și un web master. Dezvoltarea rețelelor electronice împreună cu serviciile cu valoare adăugată oferită de bibliotecari permit o selecție mai bună a informației, de ordin calitativ și nu cantitativ.

Desigur că sarcina unui bibliotecar universitar va rămâne asigurarea unor servicii de bibliotecă specializate și oferirea unei informații precise precum și accesul electronic la colecțiile fizice ale acestora.

Totuși, în bibliotecile universitare ale viitorului cataloagele electronice ar trebui schimbate în portaluri cu facilități de căutare.

De asemenea, toate bibliotecile universitare ar trebui să ofere cursuri de căutare și utilizare a informației cum se întâmplă de exemplu la Școala de Afaceri din Danemarca.

---

⁵ Thorhauge, Jens. The future role of the university library-Speech presented at the opening of Tartru University Library, 2002.

O bibliotecă universitară a viitorului ar putea publica pe Internet tezele de doctorat și alte lucrări ale cercetătorilor universitari, printr-o cooperare cu editorii profesioniști sau prin angajarea unor editori în stafful bibliotecilor.

Impactul societății informației asupra bibliotecii universitare a fost mai puternic decât în cazul celei publice, iar schimbarea de paradigmă de la biblioteca fizică la cea virtuală se datorează în principal tehnologiei informației și comunicațiilor.

Dacă între 1988–1998 numărul de împrumuturi fizice în cele 21 din cele mai mari biblioteci universitare din Danemarca a crescut de până la 160%, în '98 odată cu accesul la reviste electronice și alte resurse informaționale electronice de cercetare s-a produs o schimbare radicală. La ora actuală în științele umaniste și sociale există încă o mare nevoie de documente tipărite dar și o cerere crescândă pentru accesul la resurse electronice.

Situația este diferită în cazul științelor exacte. Un exemplu îl reprezintă Biblioteca Universității Tehnice unde există următoarea politică: documentele tipărite sunt din ce în ce mai puțin în atenția bibliotecii care tinde să fie una virtuală și să ofere servicii electronice cu valoare adăugată.

Viziunea unei biblioteci virtuale pentru cercetători, studenți, profesori și alți utilizatori ai institutelor daneze de cercetare s-a concretizat în proiectul național DEF (în limba daneză DEF este acronimul pentru Biblioteca Electronică de Cercetare Daneză).

Acesta este rezultatul eforturilor comune ale Ministerului Culturii, Ministerului Cercetării și Ministerului Educației coordonate de Autoritatea Daneză de Bibliotecă.

Baza acestui proiect se găsește în „Societatea Informației pentru Toți – Modelul danez” (1996). Pregătirile inițiale au avut loc între 1996-1997 iar un an mai târziu DEF a devenit realitate prin participarea a 12 mari biblioteci de cercetare și 44 de biblioteci medii de cercetare.

Viziunea a devenit realitate prin conectarea la Internet unde un portal va asigura accesul la căutarea în datele din cataloagele de biblioteci și în colecțiile electronice precum și în baze de date străine cu articole full-text din periodice.

DEF înglobează:

- Baze de date full-text, în mare parte reviste accesibile prin licență de la marii furnizori
- Baze de date de referință

- Bibliografii naționale, în special Danish Union Catalogue – DanBib

Scopul DEF este de a crea o rezervă națională eficientă de informații care să furnizeze acele resurse deja dezvoltate în bibliotecile universitare din țară și care să facă posibilă încorporarea altor centre de informare ca parte componentă a unui sistem de informare virtual.

Un alt scop al DEF este să transforme bibliotecile din starea lor de instituții convenționale cooperând la nivel individual în starea de o singură structură de bibliotecă electronică mare, coerentă, care să furnizeze servicii informaționale integrate.

Viziunea DEF este să-i asigure utilizatorului final:

- Un singur punct de acces
- O conectare uniformă incluzând o parolă de utilizator
- O interfață comună cu utilizatorul
- Un sistem de regăsire uniform și prietenos
- Un acces direct la mediile electronice
- Un serviciu de referințe uniform

În ultimul deceniu sistemul de biblioteci danez a fost martorul unei schimbări de paradigmă în cazul bibliotecilor publice și universitare datorate unei noi abordări asupra conceptului de bibliotecă.

Noua bibliotecă publică are un rol central în societatea contemporană, punând la dispoziție colecții diverse și servicii pentru toate tipurile de utilizatori având funcție de informare, educare și socială. La rândul lor, bibliotecile universitare din Danemarca, aflate în același timp într-o competiție stimulative și o cooperare permanentă, dezvoltă servicii performante pentru utilizatorii specifici.

În ciuda decalajului dintre sistemul danez și cel românesc este de dorit ca ultimul dintre acestea să promoveze tendințele moderne și colaborarea în domeniul biblioteconomic în scopul oferirii unor servicii optime pentru utilizator.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDERSEN, Leif. Bibliotek.dk. Visit your library from home. În: SPLQ, vol. 35, nr. 1, 2002.
2. HANSEN, Lone. Bibliotek.dk-what do the users think? În: SPLQ, vol. 35, nr. 2, 2002.
3. HAPEL, Rolf. The public library after the change of paradigm. În: SPLQ, vol. 35, nr. 3, 2002.

4. JENSEN, Anders Kristian. Denmark's New Library Act– possibilities and scope. În: SPLQ, vol. 33, nr. 3, 2000.
5. KETTNER, Helene. Towards a national library network. În: SPLQ, vol. 33, nr. 3.
6. THORHAUGE, Jens. The library in the networking society: a new standard for the library. În: SPLQ, vol 33, nr.3, 2000.
7. THORHAUGE, Jens. Developing a new cooperative culture: Denmark's Electronic Research Library. În: Nordinfo, nr.2, 1999.
8. THORHAUGE, Jens. The future role of the university – Speech presented at the opening of Tartu University Library, 2002.
9. THORHAUGE, Jens; Larsen, G; Thun H-P; Albrechtsen H. Public libraries and the information society. Comisia Europeană, 1997.
10. THORHAUGE, Jens. New trends in Scandinavian public libraries. Bibliotekscentralen, 1988.

WEBGRAFIE

<http://www.bs.dk>
<http://www.kum.dk>
<http://www.deflink.dk>